

Міністерство освіти і науки України
Донецький національний університет імені Василя Стуса

Кафедра підприємництва, корпоративної та просторової економіки

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до самостійної роботи з дисципліни

«Економіка та організація інноваційної діяльності»

для здобувачів ступеню вищої освіти «бакалавр»,

галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» та

07 «Управління та адміністрування», спеціальностей 051 «Економіка»,

076 «Підприємництво та торгівля», освітніх програм «Бізнес-економіка»,

«Підприємництво. Інтернет-трейдинг. Туристичний бізнес»

денної та заочної форми навчання

Вінниця 2023

УДК 658.589.012.32
М54

*Рекомендовано до друку вченою радою економічного факультету
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 1 від 30 серпня 2023 року)*

Укладач:

Козловський С.В., докт. екон. наук, професор, професор кафедри підприємництва, корпоративної і просторової економіки

Рецензенти:

Савченко М.В., д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин;

Клочковський О.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та поведінкової економіки ДонНУ імені Василя Стуса;

Методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни «Економіка та організація інноваційної діяльності» для здобувачів ступеню вищої освіти «бакалавр», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» та 07 «Управління та адміністрування», спеціальностей 051 «Економіка», 076 «Підприємництво та торгівля», освітніх програм «Бізнес-економіка», «Підприємництво. Інтернет-трейдинг. Туристичний бізнес» денної та заочної форми навчання. С.В. Козловський. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. 46 с.

Методичні рекомендації містять мету зміст та перелік питань щодо самостійного вивчення дисципліни «Економіка та організація інноваційної діяльності». Наведено індивідуальні завдання, питання для самоконтролю, питання для підготовки до іспиту та перелік рекомендованої літератури.

Рекомендується для здобувачів вищої освіти та викладачів Донецького національного університету імені Василя Стуса.

УДК 658.589.012.32
М54

© Козловський С.В.

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ.....	6
2. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ	8
3. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.....	22
4. ПИТАННЯ ДЛЯ СКЛАДАННЯ ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ.....	37
5. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	43

ВСТУП

Однією з провідних навчальних дисциплін для здобувачів ступеню вищої освіти «бакалавр», освітніх програм «Бізнес-економіка», «Підприємництво. Інтернет-трейдинг. Туристичний бізнес» по праву вважається дисципліна «Економіка та організація інноваційної діяльності». Метою дисципліни є надання студентами теоретичних знань з основ управління інноваційною діяльністю суб'єктів підприємництва, які дозволять студентам приймати кваліфіковані управлінські рішення у сфері впровадження інновацій, відстоювати інтереси як держави, так і суб'єктів господарювання в процесі реалізації інноваційних проектів.

Завданням дисципліни є формування у студентів сучасного управлінського мислення у питаннях організації інноваційної діяльності на підприємствах усіх форм власності. Дисципліна орієнтує на пошук оптимальних управлінських рішень у сфері інновацій з урахуванням міждисциплінарних зв'язків з іншими спорідненими сферами.

Методика самостійного вивчення дисципліни «Економіка та організація інноваційної діяльності» базується на: опрацюванні лекційного матеріалу; виконанні розрахунково-практичних завдань; опрацюванні окремих розділів програми, які не виносяться на лекції, опрацюванні нормативних документів; контрольній перевірці кожним здобувачем якості особистих знань за питаннями, що відповідно до робочої програми віднесено на самостійне опрацювання й самоконтроль; виконанні індивідуальних завдань.

Самостійна робота – це форма управління та самоуправління самостійною діяльністю здобувачів. Роль самостійної роботи в умовах сучасних педагогічних технологій значно зростає.

Самостійна робота – одна з головних умов глибокого і міцного оволодіння знаннями, формування їхніх переконань. Вона розвиває творчу активність здобувача, зв'язує його знання і вміння з практикою. При цьому необхідно враховувати різні сторони цієї проблематики: необхідність в самостійній діяльності, засвоєння техніки самостійної роботи і прищеплення культури розумової праці, формування наукового мислення, тобто вміння вирішувати складні проблеми, які виникають під час навчання за допомогою системи отриманих самостійно знань.

Види самостійної роботи різноманітні: опрацювання лекційного матеріалу: робота з книгою (підручником, навчальним посібником, довідником тощо), підготовка доповідей, звітів, рефератів, розв'язування задач, виконання розрахунково-графічних і лабораторних робіт, переклади, підготовка проведення різних експериментів, участь у роботі наукових гуртків і в дослідженнях кафедри, курсові й дипломні проекти тощо. Для того, щоб здобувач самостійно працював, він повинен уміти: здійснювати інформаційний пошук; добирати відповідну літературу, фіксувати та обробляти результати; складати конспект, реферат за опрацьованою літературою; складати резюме лекцій; працювати з довідковим матеріалом; застосовувати швидке читання.

Самостійна робота створює умови для формування у здобувачів широкого кругозору, набуття організаторських здібностей з метою прийняття стратегічних рішень у практичній діяльності, забезпечує системність знань здобувачів та засобів навчання; володіння розумовими процесами; мобільність і критичність мислення; володіння засобами обробки інформації; здібність і здатність до творчої праці.

Методика самостійного вивчення дисципліни «Економіка та організація інноваційної діяльності» базується на: опрацюванні лекційного матеріалу; підготовці до практичних занять; розв'язку задач; опрацюванні окремих розділів програми, які не виносяться на лекції, опрацюванні нормативних документів; контрольній перевірці кожним здобувачем якості особистих знань за питаннями, що відповідно до робочої програми віднесено на самостійне опрацювання й самоконтроль; виконанні індивідуальних завдань.

1. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ІННОВАЦІЇ

Інновації: суть, зміст, функції. Класифікація інновацій. Життєвий цикл інновації. Значення інновацій для економічного розвитку країни. Значення інновацій для розвитку організації (підприємства).

Тема 2. ТЕОРІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Теорії циклічного розвитку економіки. Інноваційні теорії економічного розвитку. Еволюційно-інституціональні теорії економічного розвитку. Теорії управління знаннями. Еволюція парадигми економічного розвитку.

Тема 3. ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Загальна характеристика інноваційного процесу. Основні моделі інноваційного процесу. Інноваційна діяльність: зміст, особливості. Склад та структура інноваційної діяльності.

Тема 4. ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

Сутність і завдання інноваційного менеджменту. Управління інноваційною діяльністю в організації. Рішення в інноваційному менеджменті. Основні типи інноваційних менеджерів.

Тема 5. ОСНОВНІ ТЕОРІЇ ГЕНЕРУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІДЕЙ

Джерела інноваційних ідей. Методи генерування інноваційних ідей. Прогнозування інноваційних ідей.

Тема 6. МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Методологія створення продуктивних інновацій. Методологія створення процесних інновацій. Методологія створення ринкових інновацій.

Тема 7. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Державне управління інноваційною діяльністю: суть, форми. Державна інноваційна політика: суть, принципи, типи. Державна підтримка інноваційної діяльності. Моделі інноваційного розвитку на рівні держав. Інфраструктура інноваційної діяльності.

Тема 8. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЇ

Методологія розробки стратегії розвитку організації. Методологія розробки інноваційної стратегії організації. Основні інноваційні стратегії та їх характеристика. Інноваційна політика організації: суть, типи.

Тема 9. ПЛАНУВАННЯ ТА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Планування інноваційної діяльності в організації: суть, етапи, принципи. Види планування інноваційної діяльності. Фінансування інноваційної діяльності.

Тема 10. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Загальні підходи до формування організаційних структур управління інноваційною діяльністю в організації. Основні види організаційних структур управління інноваційною діяльністю та їх характеристика. Організаційні форми розробки та впровадження інновацій. Мотивація і стимулювання інноваційної діяльності. Сучасні форми та системи стимулювання працівників до інноваційної діяльності.

Тема 11. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ

Інноваційні проекти: види, структура, етапи розробки. Життєвий цикл інноваційного проекту. Управління інноваційним проектом. Фінансування інноваційного проекту. Управління реалізацією інноваційного проекту. Оцінювання економічної ефективності інноваційного проекту.

2. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА:

РОЗРАХУНОК ТРУДОМІСТКОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

Мета: закріпити у здобувачів теоретичні знання про суть, призначення, процес управління інноваційним проектом та розвинути практичні навички з розрахунку трудомісткості інноваційного проекту.

2.1. Теоретична частина

2.1.1 Загальні відомості про інноваційні проекти

Інноваційний проект – це комплекс взаємопов’язаних заходів, розроблених з метою створення, виробництва та просування на ринок нових високотехнологічних продуктів (розробок). Для інноваційних проектів завжди характерні такі особливості:

- вони ґрунтуються на інноваціях, що дає змогу радикально розв’язати актуальні для даної організації (підприємства) проблеми;
- в них однозначно формулюються цілі і завдання, які відображають їх суть та призначення;
- вони передбачають комплекс заходів, націлених на реалізацію визначених цілей;
- в них чітко визначені терміни початку і завершення проекту, які, зазвичай, є досить тривалими;
- для їх реалізації потрібні значні кошти, як власні, так і залучені;
- вони завжди реалізуються в умовах обмежених ресурсів.

Інноваційні проекти класифікуються за певними ознаками, наведеними на рис. 2.1.

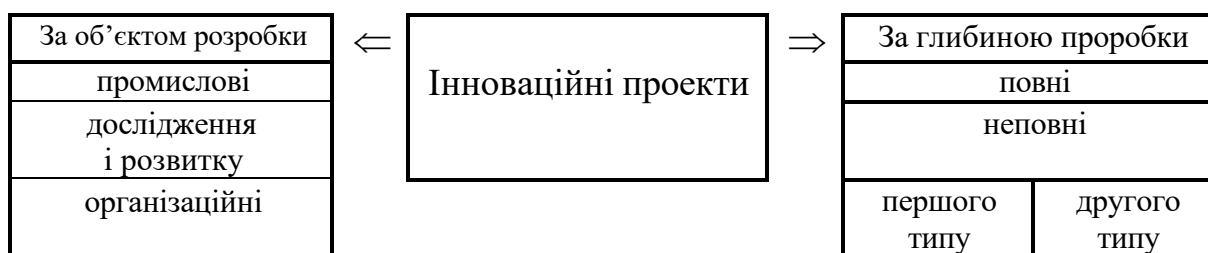

Рисунок 2.1 – Класифікація інноваційних проектів

Промислові проекти – проекти, спрямовані на випуск і продаж нових продуктів і пов’язані з будівництвом споруд, удосконаленням технологій, розширенням присутності на ринку і т.ін.

Проекти дослідження і розвитку – проекти, зосереджені на науково-технічній діяльності, на розробленні засобів опрацювання інформації, нових матеріалів, конструкцій, пристроїв, виробів тощо.

Організаційні проекти – проекти, націлені на реформування системи управління, створення нових підрозділів, проведення науково-технічних конференцій, семінарів і т.ін.

Повний інноваційний проект охоплює всі етапи інноваційного процесу: від проведення фундаментальних досліджень до реалізації інноваційного продукту. Такому проекту притаманна висока міра новизни; він під силу лише великим організаціям, що мають спеціалізовані науково-дослідні, конструкторські лабораторії та висококваліфікованих фахівців.

Неповний інноваційний проект – передбачає виконання окремих стадій інноваційного процесу. Це можуть бути фундаментальні дослідження; дослідження пошукового і прикладного характеру, які націлені на створення дослідного зразка нового технічного рішення; конструкторські та технологічні роботи, які спрямовані на промислове освоєння виробництва нових технічних рішень тощо.

Неповні інноваційні проекти поділяють на:

- *проекти першого типу*, які охоплюють перші стадії інноваційного процесу, тобто стадії від проведення фундаментальних досліджень до створення дослідного зразка нового технічного рішення;
- *проекти другого типу*, які охоплюють завершальні стадії інноваційного процесу, наприклад, промислове освоєння виробництва нових технічних рішень; впровадження у виробництво придбаних ліцензій з метою суттєвого підвищення конкурентоспроможності продукції тощо.

В загальному вигляді інноваційний проект має містити такі розділи:

- сутність проблеми (технічної, організаційної тощо) і обґрунтування необхідності її розв'язання в межах проекту;
- основні цілі і завдання, терміни реалізації проекту;
- система заходів, які потрібно реалізувати для виконання проекту;
- ресурсне забезпечення інноваційного проекту за обсягами і джерелами;
- механізм (план) реалізації проекту;
- організація управління проектом і контролювання перебігу його реалізації;
- оцінка ефективності, соціально-економічних і екологічних наслідків від реалізації проекту.

Кожен з цих розділів подається у вигляді пояснювальних записок, таблиць та графіків. До проекту має бути доданий бізнес-план із техніко-економічним (або соціально-економічним) обґрунтуванням.

Учасники інноваційного проекту – суб'єкти (особи), що беруть участь в його реалізації протягом життєвого циклу проекту. До учасників проекту відносяться ініціатори, замовники, інвестори, керуючі та виконавці (рис. 2.2).

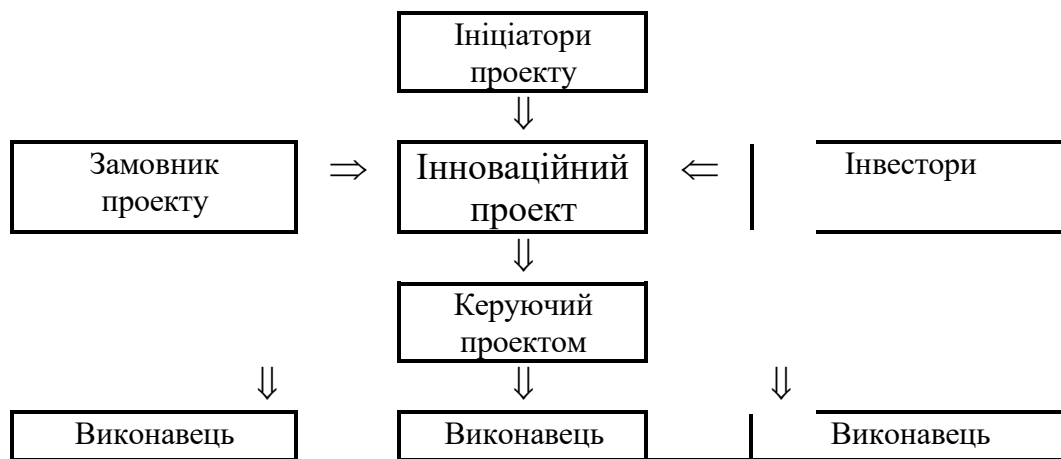

Рисунок 2.2 – Учасники проекту

Ініціатор (ініціатори) проекту – це автор (автори) проекту, який висуває нові ідеї в тих чи інших галузях науки, техніки тощо і пропонує їх для апробування та реалізації.

Замовник проекту – особа, яка зацікавлена в реалізації проекту і буде користуватись його результатами. Засновник висуває вимоги до проекту, фінансує проект, укладає угоди щодо реалізації проекту з іншими особами (інвесторами, виконавцями).

Інвестор проекту – особа, що здійснює інвестиції в проект і зацікавлена в максимізації вигод від своїх вкладень.

Керуючий проектом (або менеджер проекту) – це особа (найчастіше – юридична), якій замовник делегує повноваження щодо управління проектом, тобто виконання функцій планування, контролювання, координування дій учасників проекту. Керуючий проектом має право розпоряджатися коштами, виділеними на проект, залучати до виконання робіт необхідних фахівців і т.ін. Для виконання своїх функцій керуючий проектом формує відповідну команду, членам якої доручає виконувати певні функції і делегує відповідні повноваження.

Виконавці проекту – юридичні та фізичні особи, які за угодою із замовником або керуючим проектом беруть на себе відповідальність за виконання окремих робіт, пов'язаних з проектом.

2.1.2 Управління інноваційним проектом

Управління інноваційним проектом (або проектне управління) – процес управління людськими, матеріальними і фінансовими ресурсами, який забезпечує досягнення запланованих результатів проекту на основі узгодження інтересів і координації дій учасників проекту протягом його життєвого циклу. Управління інноваційним проектом є одним із найскладніших видів діяльності, оскільки на різних стадіях реалізації проекту (через високу ймовірність отримання негативних або небажаних результатів) можуть змінитися зміст і

обсяги робіт, склад виконавців, джерела фінансування тощо, що потребує змін в структурі проекту.

Управління проектом охоплює:

- визначення цілей проекту й техніко-економічне обґрунтування його життєздатності та комерційної вигідності. Як обґрунтування інноваційного проекту може виступати бізнес-план;
- визначення терміну реалізації проекту;
- структурування проекту, тобто визначення підцілей, завдань, планування необхідних робіт, виконання яких повинно сприяти досягненню основної цілі проекту (передбачає складання плану реалізації проекту, включаючи побудову графіків реалізації проекту та його складових);
- підбір виконавців для реалізації проекту;
- розрахунок кошторису і складання бюджету проекту;
- визначення необхідних обсягів і джерел фінансування проекту;
- підготовка та укладання контрактів;
- прогнозування й врахування ризиків;
- контролювання ходу реалізації проекту та внесення, при потребі, необхідних змін.

Відправною точкою в управлінні проектом є поява *інноваційної ідеї*, яка може бути реалізована зацікавленою особою або ж відхилена нею через технологічні, ресурсні або інші обмеження. Зазвичай інноваційні ідеї з'являються як результат планових наукових досліджень (у великих компаніях) або являють собою несподіване бачення певною особою нового перспективного напрямку розвитку окремих напрямків науки, техніки, технології, організації виробництва тощо.

Базовими елементами при розробці концепції управління інноваційним проектом є:

- стадія життєвого циклу, на якій знаходиться продукція, що її виготовляє те чи інше підприємство;
- склад етапів життєвого циклу самого інноваційного проекту.

Так, якщо продукція, що її виготовляє підприємство, знаходиться на стадії *стабільності*, то управління інноваціями зосереджується переважно у сфері *вдосконалення організації виробництва та маркетингу*. Тут можливі такі випадки: за умови посиленої цінової конкуренції акценти в управлінні інноваціями зміщуються у бік зниження витрат або підвищення якості продукції, що потребує впровадження *технологічних нововведень*; при виявленні певної невідповідності функціональних характеристик або дизайну продукції, що виготовляється, продукції конкурентів, наголос потрібно робити на *управління продуктивими інноваціями* (продуктові інновації – це такі інновації, які переважно орієнтовані на поліпшення продуктів у сфері виробництва та споживання). І, нарешті, якщо життєвий цикл продукції завершується, виникає потреба розробки нових видів продукції, що потребує повноцінного *проектного управління*.

Життєвий цикл проекту – період розвитку проекту з моменту вкладання перших коштів у його реалізацію і до моменту завершення проекту, яким визнається отримання замовником останньої вигоди. В даний час немає чіткого та однозначного поділу життєвого циклу інноваційного проекту на стадії або фази. Найпоширенішими є класифікації стадій, запропоновані Програмою розвитку ООН (UNIDO) та Світовим банком.

За класифікацією UNIDO життєвий цикл інноваційного проекту поділяється на передінвестиційну, інвестиційну та експлуатаційну фази. *Передінвестиційна* фаза охоплює визначення інвестиційних можливостей, аналіз альтернативних варіантів і попереднє техніко-економічне обґрунтування проекту.

Інвестиційна фаза охоплює встановлення правової, фінансової та організаційної бази для здійснення проекту; придбання технологій, детальне проектне опрацювання і укладання контрактів; придбання землі, будівельні роботи і встановлення обладнання; передвиробничий маркетинг; набір і навчання персоналу; здача проекту в експлуатацію та запуск у виробництво нової продукції.

Фаза експлуатації охоплює період від запуску проекту у виробництво до отримання замовником останньої вигоди. Фаза експлуатації розглядається в двох аспектах: *короткостроковому*, коли можуть виникнути проблеми, пов'язані з функціонуванням обладнання, кваліфікацією працівників тощо; та *довгостроковому*, коли оцінюється правильність обраної стратегії в сфері маркетингу, організації виробництва, продукції тощо.

Світовий банк пропонує життєвий цикл інноваційного проекту поділяти на дві фази – проектування та впровадження. *Фаза проектування* охоплює ідентифікацію проекту, розробку проекту та його експертизу. *Фаза впровадження* складається з проведення переговорів, реалізації проекту та завершальне оцінювання проекту. Даний підхід є універсальнішим і може застосовуватись для найрізноманітніших проектів.

На стадії *ідентифікації проекту* відбувається генерування нових ідей, їх попередній аналіз та відбір найприйнятливіших варіантів. Ідея інноваційного проекту може бути обумовлена прагненням виконати завдання, що стоять перед даною організацією (або країною); наявністю незадоволених потреб у певних верст населення та/або фірм в тих чи інших видах продукції; бажанням отримати перевагу в конкурентній боротьбі; стихійними та техногенними лихами, що відбулися в країні, та іншими факторами.

На даній стадії важливим є *врахування думок та інтересів* всіх учасників проекту, які можуть виграти або програти внаслідок його здійснення. Неузгодженість інтересів учасників проекту може спричинити труднощі в його реалізації або взагалі не дати реалізувати даний проект.

Якщо варіанти ідей важко звести до кількох, що заслуговують на детальне вивчення, то необхідно здійснити *попередній аналіз* усіх варіантів. Такий підхід дає змогу з'ясувати, які варіанти проекту слід залишити для подальшого детального розгляду і водночас навести переконливі причини відхилення інших. Причинами відхилення можуть бути: недостатній потенційний попит на

запропонований продукт проекту; відсутність переваг над існуючими на ринку продуктами; надмірні витрати на реалізацію проекту порівняно з очікуваними вигодами; відсутність підтримки з боку влади, бізнесу, громадськості тощо; надто великий масштаб проекту, що не відповідає ресурсним можливостям організації; надмірний ризик; високі витрати на експлуатацію проекту порівняно з альтернативними рішеннями та інші.

Для схвалення ідеї проекту потрібно вивчити:

- обсяг і характер попиту на продукцію чи послуги, що запропоновані проектом;
- наявність альтернативних технічних рішень, які вже використовуються або які можна вдосконалити;
- наявність матеріальних, фінансових, людських ресурсів, необхідних для реалізації проекту (!);
- ймовірність виникнення тих чи інших завад (політичних, організаційних тощо) на шляху реалізації проекту;
- очікувану економічну вигоду від реалізації проекту і т.ін.

Фаза розробки проекту передбачає послідовне уточнення відібраних проектів за певними критеріями. В міру уточнення відбувається скорочення кількості варіантів проектів і альтернатив їх реалізації. Основним методом аналізу здійсності проекту на цій стадії є так званий скринінг.

Скринінг (англ. screening – сортувати, просіювати) – техніко-економічне обґрунтування здійсності інноваційного проекту з огляду на його масштабність, вплив на довкілля, комерційну вигідність, економічну і фінансову ефективність, соціокультурні аспекти і т.ін. Завданням скринінгу є знаходження кращого з можливих рішень у конкретних умовах і визначення впливу проекту на ці умови.

Загальна схема техніко-економічного обґрунтування інноваційного проекту показана на рис. 2.3, на якому наведений приблизний перелік питань, на які потрібно дати відповіді, аналізуючи кожен із варіантів проекту. Якщо відповідь на поставлене питання буде *негативною*, то потрібно переглядати цілі проекту і повертатись на початок процедури оцінювання здійсності інноваційного проекту.

Процедура оцінювання здійсності інноваційного проекту в значній мірі залежить від його типу. В умовах виробництва до найпоширеніших типів проектів відносяться проекти: заміни застарілого устаткування; заміни устаткування з метою зниження поточних виробничих витрат; збільшення випуску продукції (послуг); налагодження випуску нових видів продукції і т.ін.

Незалежно від типу проекту скринінг повинен давати відповіді на такі основні запитання:

- чи достатній попит на продукцію проекту?
- чи проект технічно узгоджений і чи є він втіленням кращої з можливих на певний момент технічних альтернатив?
- чи є проект екологічно прийнятним?
- чи узгоджений проект із звичаями та традиціями зацікавлених суб'єктів?

- чи здійснимий проект з адміністративного погляду?
- чи є проект економічно виправданим і ретельним з фінансового погляду?
- чи відповідає проект завданням і пріоритетам розвитку національної економіки та ін.?

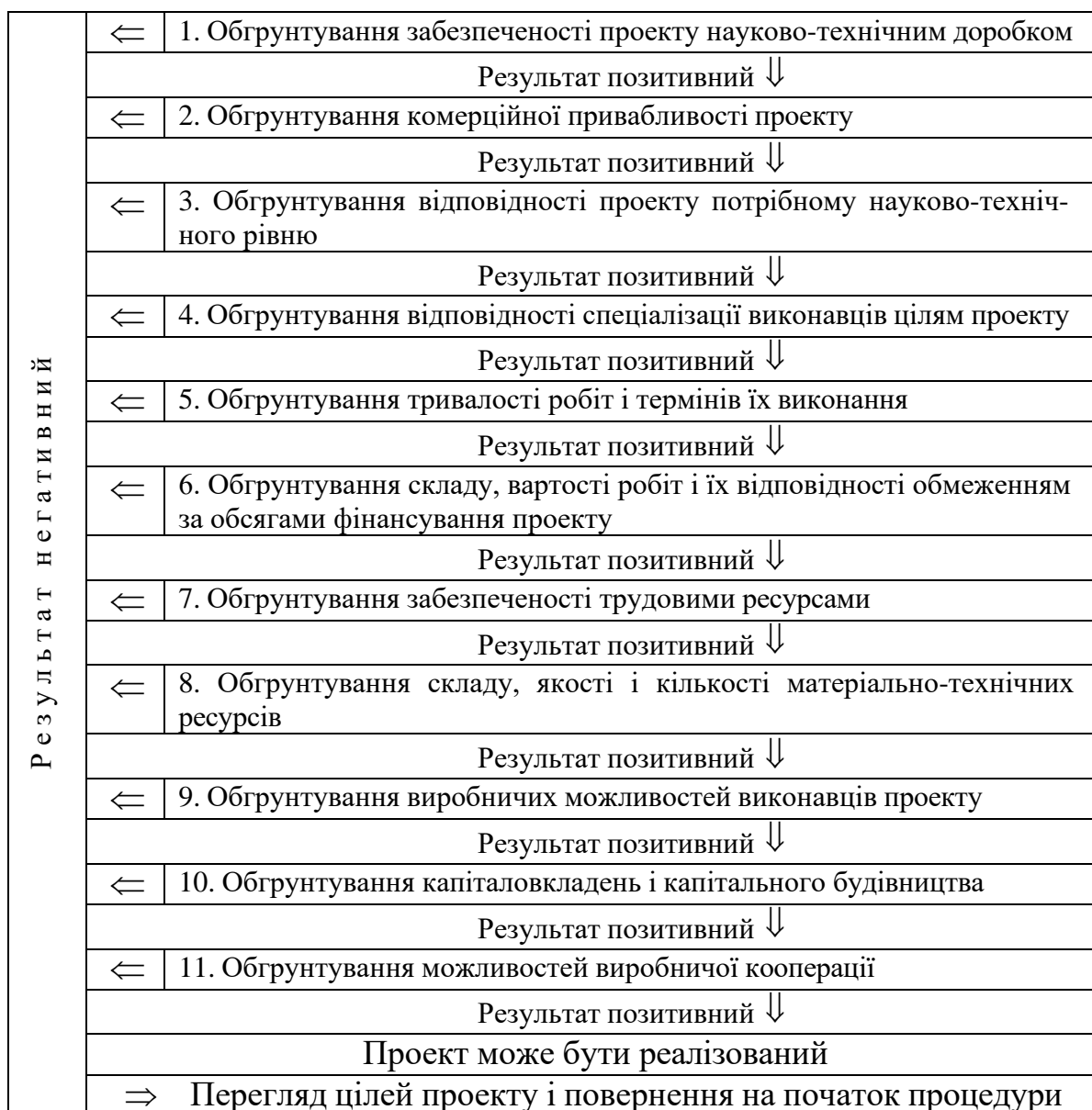

Рисунок 2.3 – Процедура обґрунтування і оцінювання здійснимості інноваційного проекту

Експертиза проекту забезпечує остаточну оцінку всіх аспектів проекту перед рішенням про його схвалення та фінансування. У процесі експертизи проекту визначають, наскільки його позитивні результати перевищують негативні наслідки. Одна із задач експертизи – знайти *оптимальний варіант реалізації* цілей проекту, який буде мати мінімальні витрати.

В загальному вигляді може проводитися комерційна, технічна, екологічна, соціальна, інституційна, фінансова експертизи інноваційного проекту.

Комерційна експертиза передбачає аналіз доступності ресурсів та їх цін, необхідних для реалізації проекту; аналіз величини попиту і пропозиції на продукцію, що буде виготовлятися за проектом; аналіз заходів з маркетингу; аналіз прогнозованих витрат та прибутків тощо.

Технічна експертиза оцінює масштаб проекту; якість матеріалів, сировини, прогресивність технологій, обладнання, що будуть задіяні для реалізації проекту; розвиненість інфраструктури, де буде реалізовуватись інноваційний проект; обґрунтованість строків виконання тих чи інших технічних рішень тощо.

Екологічна експертиза має оцінити вплив проекту на довкілля, зокрема в таких напрямках, як забруднення повітряного басейну, ґрунтів та водойм; поява небезпечних чи токсичних відходів; виникнення засоленості та заболоченості земель тощо.

Соціальна експертиза має відповісти на питання: якою мірою люди, що зацікавлені в проекті, мають доступ до виробничих ресурсів даної місцевості; як вплине реалізація проекту на рівень життя населення регіону, на працевлаштування працездатного населення тощо.

Інституційна експертиза передбачає обґрунтування можливостей реалізації проекту в існуючому історичному, економічному, культурному та правовому середовищах.

Фінансова експертиза дає змогу перевірити фінансову життєздатність проекту та оцінити фінансові наслідки для замовників або інвесторів проекту. Фінансова життєздатність проекту залежить від того, якою буде ціна капіталу, залученого у проект, та від прогнозованої норми прибутку.

Ціна капіталу – відношення плати за капітал, що був залучений в реалізацію інноваційного проекту, до загальної вартості вкладеного капіталу. Розраховану ціну капіталу порівнюють з нормою прибутку, який може бути отриманий від реалізації інноваційного проекту. Тільки в тому випадку, коли норма прибутку перевищує ціну капіталу, доцільно говорити про економічну привабливість інноваційного проекту та його фінансове обґрунтування.

Фаза проектування інноваційного проекту завершується підготовкою відповідної проектної документації.

Фаза впровадження інноваційного проекту передбачає проведення переговорів з усіма учасниками проекту, реалізацію проекту і його завершальну оцінку після прийняття рішення про доцільність завершення життєвого циклу проекту.

На стадії *проведення переговорів* замовник та потенційні інвестори доходять згоди щодо заходів, необхідних для забезпечення успіху проекту. Для цього замовник розробляє та надає інвесторам бізнес-план проекту.

Бізнес-план – розгорнутий документ, що містить обґрунтування економічної доцільності реалізації проекту на основі зіставлення ресурсів, необхідних для його реалізації, і очікуваної вигоди (прибутку).

Потенційному інвестору бізнес-план має показати рівень віддачі від майбутніх капіталовкладень і служити підставою для прийняття позитивного рішення щодо участі у фінансуванні проекту. Після того як зацікавлені сторони дійшли згоди щодо необхідності і вірогідності реалізації проекту, слід узгодити

порядок його фінансування. Для цього складається фінансовий план, який може бути частиною бізнес-плану або окремим планом, складеним після затвердження вартості проекту. Це потрібно для планування у часі обсягів грошових потоків відповідно до обсягів робіт.

Якщо проект передбачає залучення кредитів, то необхідно погодити з кредиторами умови їх надання. Стратегія кредитора полягає в отриманні гарантії, що укладена угода передбачає надання кредиту організації, яка здійснює інноваційний проект, і що термін та умови такого кредитування є обґрунтованими та доцільними.

Стадія *реалізації проекту* передбачає так зване структурування проекту, тобто виконуються заплановані роботи для досягнення цілей проекту та здійснюється контроль за ходом виконання інноваційного проекту за ре-сурсами і термінами у порядку, передбаченому угодою між замовником, інвесторами і менеджерами проекту. На даному етапі здійснюються поставки обладнання, сировини, матеріалів; проводяться науково-дослідні, кон-структорські, технологічні роботи; здійснюється будівництво необхідних об'єктів; проводиться перепідготовка та навчання персоналу; розробляються відповідні маркетингові програми тощо.

Завершальне оцінювання проекту здійснюється через декілька років після його реалізації. На цьому етапі зіставляють фактичні результати проекту із запланованими і визначають ступінь досягнення цілей проекту, причини успіху або невдачі, узагальнюють набутий досвід і роблять висновки щодо його використання у наступних проектах.

Єдиного стандарту проведення завершального оцінювання не існує, однак для максимальної об'єктивності слід забезпечити участь в ньому осіб, які керували розробкою та реалізацією проекту, і результати цього оцінювання зробити доступними для всіх учасників.

2.2 Практична частина

Студенту пропонується взяти практичну участь в управлінні певним інноваційним проектом, який являє собою технічну підготовку виробництва нового виробу.

Технічна підготовка виробництва нового виробу (ТПВ) – це сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених дій науковців, інженерно-технічних працівників, конструкторів та технологів, робітників різних професій, в результаті чого відбувається матеріалізація ідей, пропозицій, задумів з підготовки підприємства до випуску нового виду продукції.

В процесі управління технічною підготовкою виробництва нових виробів перед будь-яким підприємством стоїть найважливіша задача – забезпечити своєчасну технічну підготовку виробництва нового виробу з найменшими витратами. Вирішення цієї задачі дає змогу підприємству вижити в конкурентній боротьбі, захопити ринки збуту продукції, отримати найбільші прибутки тощо. Причому, в залежності від кон'юнктури ринку, підприємство часто змушене

скорочувати терміни технічної підготовки виробництва за рахунок залучення додаткових коштів, забезпечуючи при цьому найвищу ефективність вкладених в підготовку виробництва інвестицій.

Інноваційний проект, управлінням якого буде займатися студент, має такі характеристики:

- це проект дослідження і розвитку;
- це неповний інноваційний проект другого типу, який передбачає виконання окремих стадій інноваційного процесу, а саме: конструкторських, технологічних робіт і робіт з підготовки та освоєння виробництва інноваційного продукту;
- це проект, який передбачає розробку та освоєння виробництва нового виду виробу, що дозволить підприємству (за задумом) отримати певні конкурентні переваги на внутрішньому та зовнішніх ринках;
- це проект, який за стадією життєвого циклу знаходиться у фазі проектування (за класифікацією Світового банку). В свою чергу, фаза проектування охоплює стадії ідентифікації проекту, розробку проекту та його експертизу.

Управління інноваційним проектом передбачає виконання таких основних робіт:

- розрахунок трудомісткості інноваційного проекту;
- виявлення та опис основних робіт, які потрібно виконати для реалізації інноваційного проекту;
- розробка та розрахунок основних параметрів сіткового графіка, який використовується для планування робіт з реалізації інноваційного проекту;
- складання кошторису витрат на реалізацію проекту;
- визначення оптимального варіанта реалізації інноваційного проекту;
- складання бюджету проекту;
- визначення джерел фінансування проекту та його фінансова експертиза;
- оцінювання економічної ефективності інноваційного проекту.

В даному практичному завданні студент повинен розрахувати загальну трудомісткість інноваційного проекту, який пропонується для реалізації, та визначити основні роботи, які потрібно виконати, щоб реалізувати цей проект.

Загальна трудомісткість інноваційного проекту T_3 (тобто технічної підготовки виробництва нового виробу) розраховується за формулою:

$$T_3 = T_6 \cdot K_c \cdot K_n \cdot (1 - K_{зв} \cdot K_y) \cdot K_d \quad (2.1)$$

де T_6 – базова трудомісткість технічної підготовки виробництва нового виробу, нормо-годин;

K_c – коефіцієнт, який характеризує складність нового виробу;

K_n – коефіцієнт, який характеризує групу новизни нового виробу;

K_y – коефіцієнт, який характеризує рівень уніфікації нового виробу;

$K_{зв}$ – коефіцієнт, який характеризує зворотний зв'язок між рівнем уніфікації нового виробу та трудомісткістю технічної підготовки виробництва цього виробу; $K_{зв} = 0,2 - 0,3$;

K_d – коефіцієнт додаткових витрат при здійсненні технічної підготовки виробництва нового виробу.

Група складності нового виробу показує ступінь складності виготовлення виробу в існуючих умовах виробництва. Зрозуміло, що чим складнішим буде виріб, тим більше часу потрібно буде на технічну підготовку виробництва цього виробу. Існує три основних групи складності.

Вироби *першої групи складності* комплектуються переважно відомими деталями та вузлами і, з конструкторської точки зору, нескладні. Тому коефіцієнт складності для таких виробів знаходиться в межах $K_c = 1 - 1,25$.

Вироби *другої групи складності*, як правило, мають оригінальне виконання. Принципова схема таких виробів досить складна, має велику кількість елементів. В технологічному плані ці вироби відносяться до середнього ступеня складності. Коефіцієнт складності для таких виробів знаходиться в межах $K_c = 1,25 - 1,75$.

Вироби *третьої групи складності* мають оригінальне технічне рішення. Принципова схема таких виробів дуже складна. Виробництво таких виробів потребує ретельної технічної підготовки виробництва, включаючи проведення експериментальних робіт, макетування тощо. Коефіцієнт складності для таких виробів знаходиться в межах $K_c = 1,75 - 2,25$.

Група новизни нового виробу характеризує якісну сторону створюваних виробів. Існує п'ять основних груп новизни нових виробів.

Перша група означає модернізацію існуючої техніки. Коефіцієнт, який характеризує першу групу новизни, дорівнює $K_n = 1 - 1,2$.

Друга група означає пряме копіювання існуючих конструкцій та схемних рішень. Коефіцієнт, який характеризує групу новизни, в цьому випадку дорівнює $K_n = 1,2 \dots 1,4$.

Третя група означає копіювання існуючих конструкцій з внесенням певних коректив та розробкою окремих нових вузлів. Коефіцієнт, який характеризує групу новизни, в цьому випадку буде дорівнювати $K_n = 1,4 \dots 1,6$.

Четверта група означає розробку нових варіантів виробів, які істотно відрізняються від існуючих. Коефіцієнт, який характеризує групу новизни, в цьому випадку дорівнює $K_n = 1,6 \dots 1,8$.

П'ята група означає розробку принципово нових виробів, яких до цього ще не існувало. Коефіцієнт, який характеризує групу новизни, в цьому випадку дорівнює $K_n = 1,8 \dots 2,0$.

Коефіцієнти, які враховують *рівень уніфікації виробу*, характеризують насиченість виробу уніфікованими деталями та вузлами. Зрозуміло, що у випадку, коли всі деталі та вузли будуть уніфікованими, коефіцієнт уніфікації виробу буде дорівнювати 1. Для цього рівня уніфікації будуть характерні найменші витрати на технічну підготовку виробництва. І навпаки, чим меншим буде рівень уніфікації виробу, тим більшими будуть витрати на технічну підготовку виробництва. Значення коефіцієнтів уніфікації знаходяться в межах $K_y = 0,25 - 0,9$.

Коефіцієнти, які враховують додаткові вимоги до виробу і технічної підготовки виробництва цього виробу, відображають можливе збільшення

трудомісткості інноваційного проекту в залежності від тих чи інших непередбачуваних обставин. Значення коефіцієнта додаткових вимог знаходиться в межах $K_d = 1,05 - 1,3$.

Після розрахунку трудомісткості інноваційного проекту потрібно визначити основні *стадії, роботи та операції*, які потрібно виконати, щоб реалізувати даний проект.

Стадія (етап) – це комплекс робіт, виконання яких характеризує закінчену частину процесу технічної підготовки виробництва, пов'язану з переходом об'єкта робіт в інший якісний стан. Наприклад, це розробка технічного завдання, техніко-економічне обґрунтування інноваційного проекту, розробка ескізного та технічного проекту, конструкторська, технологічна, організаційна підготовки виробництва, освоєння випуску нової продукції і т.ін.

В свою чергу, кожна стадія (етап) складається із більш конкретних робіт та операцій. *Робота* – це сукупність послідовних дій працівників, пов'язаних між собою єдиним змістом і методами виконання, які забезпечують вирішення конкретної задачі технічної підготовки виробництва.

Операція – це частина роботи, яка виконується на одному робочому місці одним (або бригадою) виконавцем і складається з низки послідовних дій. Після завершення операції предмети праці, технічна документація тощо передаються з одного робочого місця на інше.

Так, до стадії „*технічне завдання*” відносяться такі роботи, як видача технічного завдання, ознайомлення з технічним завданням, погодження технічного завдання з замовником тощо.

До стадії „*технічна пропозиція*” відносяться такі роботи, як вивчення літературних джерел та інформаційних матеріалів; виконання патентного пошуку; вивчення технічних та експлуатаційних характеристик виробу; проробка та оцінювання варіантів вирішення поставленої задачі; вибір оптимального технічного рішення; техніко-економічне обґрунтування доцільності реалізації інноваційного проекту; визначення обсягу випуску нового виробу тощо.

До стадії „*ескізний проект*” відносяться такі роботи, як розробка структурних схем нового виробу, розробка загального вигляду виробу, виготовлення макета тощо.

До стадії „*технічний проект (або конструкторська підготовка виробництва)*” відносяться такі роботи, як розробка принципової схеми нового виробу; розробка принципів схем окремих блоків, пристроїв, що входять до виробу; розробка конструкторської документації; розробка специфікацій, виготовлення та випробування дослідного зразка тощо.

До стадії „*технологічна підготовка виробництва*” відносяться такі роботи, як розробка технології виготовлення нового виробу; проектування, розробка та виготовлення технологічного оснащення тощо.

До стадії „*організаційна підготовка виробництва*” відносяться такі роботи, як розрахунок та придбання необхідного обладнання; підготовка виробничих площ; підготовка та перепідготовка кадрів; укладання договорів на поставки матеріалів; складання оперативних планів виробництва тощо.

До стадії „*освоєння нового виробу*” відносяться такі роботи, як налагодження технологічного процесу, усунення виявлених недоліків тощо.

Наприклад, в загальному вигляді технічна підготовка виробництва будь-якого виробу може послідовно охоплювати такі види робіт:

- видача та ознайомлення з технічним завданням;
- погодження технічного завдання;
- вивчення інформаційних джерел;
- патентний пошук;
- оцінювання варіантів вирішення задачі проекту;
- техніко-економічне обґрунтування доцільності нової розробки;
- розробка структурних схем нового виробу;
- розробка загального вигляду нового виробу;
- виготовлення макета та його дослідження;
- розробка принципової схеми нового виробу;
- розробка принципових схем вузлів та пристроїв нового виробу;
- розробка конструкторської документації нового виробу;
- складання специфікацій;
- виготовлення та випробування дослідного зразка нового виробу;
- розробка технології виготовлення нового виробу;
- проектування та виготовлення технологічного оснащення;
- розрахунок та придбання необхідного обладнання;
- підготовка виробничих площ;
- підготовка кадрів;
- укладання угод на поставки матеріалів та комплектувальних;
- налагодження технологічного процесу виготовлення нового виробу та здача його замовнику.

3.3 Завдання для самостійного виконання

В таблиці 3.1 наведено ключове слово, яке означає той новий виріб, технічну підготовку виробництва якого повинно здійснити підприємство, а також наведені дані для розрахунку загальної трудомісткості інноваційного проекту.

Керуючись даними таблиці 3.1, потрібно:

1. Розрахувати загальну трудомісткість технічної підготовки виробництва нового виробу.

2. Враховуючи задане в завданні ключове слово, сформулювати основні роботи, які потрібно виконати, щоб забезпечити реалізацію даного інноваційного проекту. Таких робіт повинно бути 21, оскільки в подальшому ці роботи саме в такій кількості будуть використані при розробці та розрахунку сіткового графіка.

Таблиця 3.1 – Початкові дані для виконання завдання

Варіант	Ключове слово	T_6 , тис. н.-год.	K_c	K_n	$K_{зв}$	K_y	K_d
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Телевізор	31	1,45	1,40	0,21	0,7	1,05
2	Комп'ютер	30,5	1,67	1,55	0,22	0,65	1,07
3	Електропраска	32	1,43	1,60	0,23	0,68	1,09
4	Годинник	33	1,30	1,80	0,24	0,71	1,11
5	Радіоприймач	34	1,28	1,40	0,25	0,73	1,13
6	Телефон	35	1,19	1,90	0,26	0,76	1,15
7	Вентилятор	36	1,54	1,60	0,27	0,79	1,17
8	Пральна машина	37	1,55	1,87	0,28	0,8	1,19
9	Принтер	38	1,61	1,57	0,29	0,82	1,21
10	Світильник	39	1,04	2,09	0,30	0,85	1,23
11	Міксер	40	1,10	2,05	0,21	0,87	1,25
12	Газова плита	41	1,15	2,00	0,22	0,84	1,27
13	Холодильник	42	1,17	1,95	0,23	0,71	1,29
14	Мікрохвильова піч	43	1,19	1,90	0,24	0,64	1,30
15	Автомобіль	44	1,21	1,85	0,25	0,67	1,28
16	Верстат	45	1,26	1,80	0,26	0,70	1,26
17	Фотоапарат	46	1,30	1,75	0,27	0,73	1,24
18	Кінокамера	47	1,33	1,70	0,28	0,75	1,22
19	Велосипед	48	1,37	1,65	0,29	0,78	1,20
20	Калькулятор	49	1,40	1,60	0,30	0,62	1,18
21	Електрокамін	40,5	1,43	1,55	0,28	0,82	1,16
22	Кондиціонер	36,5	1,47	1,50	0,29	0,87	1,14
23	Пилосос	41,5	1,51	1,45	0,30	0,88	1,12
24	Музичний центр	35,5	1,55	1,40	0,21	0,84	1,10
25	Тренажер	33,5	1,61	1,35	0,22	0,71	1,08
26	Гральний автомат	34,4	1,67	1,30	0,23	0,64	1,06
27	Музичний інструмент	45,5	1,72	1,25	0,24	0,67	1,09
28	Водонагрівач	44,5	1,77	1,20	0,25	0,66	1,16
29	Крісло	43,5	1,84	1,15	0,26	0,88	1,14
30	Лічильник	42,5	1,9	1,10	0,27	0,90	1,12

3. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ІННОВАЦІЇ

1. Поясніть, які чинники спонукають організацію (підприємство) до інноваційної діяльності.
2. Який вчений ввів в науковий обіг термін „інновації”?
3. Як ви розумієте поняття „новації”, нововведення” та „інновації”?
4. Поясніть, чим відрізняються новації від інновацій?
5. Як ви розумієте суть поняття „інноваційний лаг”? Чим зумовлена наявність інноваційного лагу? Яким способом можна його зменшити?
6. Охарактеризуйте інновації як явище, як процес, як вид діяльності.
7. Перерахуйте функції інновацій та поясніть їх сутність.
8. Перерахуйте основні ознаки, за якими можуть класифікуватись інновації.
9. Поясніть, чим відрізняються кризові інновації від інновацій розвитку?
10. Охарактеризуйте види інновацій за формою реалізації.
11. Охарактеризуйте види інновацій за глибиною внесених змін.
12. Охарактеризуйте види інновацій за змістом.
13. Охарактеризуйте види інновацій за інтенсивністю інноваційних змін (ступенем оновлення виробництва).
14. Охарактеризуйте види інновацій за місцем використання в організації.
15. Охарактеризуйте види інновацій за рівнем новизни (рівнем об’єктивного та суб’єктивного сприйняття).
16. Охарактеризуйте види інновацій за причинами виникнення.
17. Охарактеризуйте види інновацій за ступенем впливу на технологічне і соціальне середовище.
18. Охарактеризуйте види інновацій за ступенем новизни з погляду виробника і з погляду споживача.
19. Охарактеризуйте суть та зміст етапів життєвого циклу товару.
20. Охарактеризуйте суть та зміст етапів інноваційного циклу.
21. Поясніть, в чому полягає принципова відмінність між поняттями „життєвий цикл товару” та „життєвий цикл інновацій”.
22. Дайте означення поняття „життєвий цикл інновації”. Які етапи інноваційного циклу входять до життєвого циклу інновації?
23. Який етап інноваційного циклу є найвагомим для забезпечення ефективності інновацій?
24. Що означає поняття „дифузія інновацій”? Як ви думаєте, якими способами може відбуватися процес поширення інновацій?
25. Нарисуйте та охарактеризуйте суть і етапи S-подібної логістичної кривої дифузії інновацій.
26. В чому полягає практичне значення кривої життєвого циклу інновації та S-подібної логістичної кривої дифузії інновацій?
27. Нарисуйте та поясніть суть так званого інноваційного ланцюга інновацій. Чому кожен наступний ланцюг розташовується вище за попередній?

28. Назвіть основні джерела, що визначають той чи інший тип економічного розвитку країн.
29. Які типи економічного розвитку країн ви знаєте?
30. Охарактеризуйте суть екстенсивного, інтенсивного та інноваційного типів економічного розвитку країн.
31. Якими причинами обумовлена необхідність переходу переважної більшості країн до інноваційного типу розвитку?
32. Поясніть, в чому полягає сутність концепції „економіки знань”.
33. Назвіть характерні особливості інноваційного типу економічно-го розвитку країн та дайте їм пояснення.
34. Назвіть, якими показниками можна характеризувати рівень економічного розвитку країни?
35. Поясніть, про що свідчать такі показники, як „індекс інновацій” та „здатність національної економіки до інноваційного розвитку”.
36. Які країни складають так зване „технологічне ядро”? Чи входить до цих країн Україна?
37. Що, на вашу думку, потрібно зробити, щоб підвищити здатність економіки України до інноваційного розвитку?
38. Поясніть, які чинники спонукають будь-яку організацію до інноваційної діяльності?
39. Яким чином будують свій інноваційний процес великі та малі фірми?
40. Поясніть різницю між рутинним та підприємницьким підходами побудови інноваційного процесу в організаціях.
41. Яким чином можна визначити час, коли виникає потреба для організації (підприємства) в запровадженні інновацій?
42. Поясніть суть S-подібної кривої розвитку організації (підприємства).
43. Назвіть ранні симптоми в діяльності організації, які дозволяють зробити висновок про необхідність впровадження в цій організації інновацій, та опишіть їх зміст.
44. Поясніть, чому для українських підприємств все ще характерна низька інноваційна активність.

Тема 2. ТЕОРІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

1. Теорії циклічного розвитку економіки та їх суть.
2. Поясніть взаємозв'язок між внутрішніми чинниками, паралельними процесами та зовнішніми обставинами, які лежать в основі досліджень теорій циклічного розвитку.
3. Теорія циклічних криз К. Маркса: суть, класовий аспект. Що, на думку К. Маркса, є внутрішнім чинником циклічного розвитку?
4. Послідовники теорії циклічних криз К. Маркса та їх теорії.
5. Теорія циклічного розвитку М. Туган-Барановського. Що, на думку М. Туган-Барановського, є внутрішнім чинником циклічного розвитку?

6. Теорія довгих хвиль М. Кондратьєва. Що, на думку М. Кондратьєва, є внутрішнім чинником циклічного розвитку?
7. Закономірності, які характерні для довгих хвиль М. Кондратьєва, та їх зміст.
8. Зробіть порівняльний аналіз теорій циклічного розвитку К. Маркса, М. Туган-Барановського та М. Кондратьєва.
9. Охарактеризуйте суть та основні положення теорії економічного розвитку Й. Шумпетера. Дайте означення поняття „кластер”.
10. Поясніть відмінності в поглядах на причини економічного розвитку теорій циклічного розвитку та інноваційної теорії Й. Шумпетера.
11. Охарактеризуйте суть інноваційної теорії Герхарда Менша.
12. Поясніть думку Г. Менша, що генератором появи базових інновацій, які починають відлік нових довгих хвиль в економіці, є депресія.
13. Поясніть суть гіпотези Г. Менша про дискретність технічного прогресу.
14. Охарактеризуйте суть теорії технологічних устроїв Д. Львова та С. Глазєва. Дайте означення поняття „технологічний устрій”.
15. Охарактеризуйте суть досліджень інноваційного розвитку, які зробив американський економіст Р. Фостер.
16. Поясніть, в чому полягає суть технологічного розриву, який виникає в ході переходу від однієї технології до іншої.
17. Поясніть, в яких випадках, за рекомендаціями Р. Фостера, доцільно впроваджувати нову технологію?
18. Охарактеризуйте суть та основні положення концепції технічного детермінізму Дж.-К. Гелбрейта і Д. Белла.
19. Охарактеризуйте суть та основні положення теорії індустріально-технократичного суспільства Данієля Белла (1919 р.). Чим дана теорія суттєво відрізняється від концепції технічного детермінізму?
20. Охарактеризуйте суть та основні положення концепції гармонійної економіки Ф. Перру.
21. Охарактеризуйте суть та основні положення концепції економічної інтеграції Г.-К. Мюрдаля.
22. Поясніть, що об'єднує всі вищезазначені еволюційно-інституціональні теорії економічного розвитку.
23. Поясніть, на якому етапі розвитку суспільства і чому виникли теорії управління знаннями.
24. Охарактеризуйте суть та основні положення теорії інтелектуальної технології австрійського економіста Ф. Августа Хайєка.
25. Охарактеризуйте суть та основні положення теорії інформаційної економіки і підприємницького суспільства Пітера Друкера (1909 р.).
26. Дайте означення поняття „парадигма”.
27. Охарактеризуйте суть технологічної парадигми економічного розвитку. В які часи, на вашу думку, панувала ця парадигма знань?
28. Охарактеризуйте суть техніко-економічної парадигми економічного розвитку. В які часи, на вашу думку, панувала ця парадигма знань?
29. Охарактеризуйте суть техно-соціо-економічної парадигми економічного розвитку. В які часи, на вашу думку, панувала ця парадигма знань?

30. Поясніть значення терміна „синергія”.
31. Яку парадигму знань повинна застосувати Україна, щоб пришвидчити свій економічний розвиток?

Тема 3. ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

1. Дайте характеристику інноваційного процесу як послідовно-паралельного виконання робіт зі створення інновацій.
2. Дайте характеристику такому етапу інноваційного процесу, як фундаментальні, пошукові та прикладні дослідження.
3. Дайте характеристику такому етапу інноваційного процесу, як виробництво і комерціалізація нової продукції.
4. Дайте характеристику інноваційного процесу як сукупності стадій інноваційного циклу.
5. Дайте характеристику інноваційного процесу як процесу фінансування й інвестування інновацій.
6. Якими методами здійснюється оцінювання витрат, необхідних для реалізації інноваційного проекту?
7. Поясніть, що являє собою модель інноваційного процесу.
8. Назвіть основні складові моделі інноваційного процесу на макрорівні.
9. Поясніть, яким чином здійснюється дифузія нововведень? Що таке трансфер нововведень?
10. Назвіть та дайте характеристику основним способам трансферу інновацій.
11. Назвіть основні складові моделі інноваційного процесу в окремій організації.
12. Охарактеризуйте вплив стадій інноваційного процесу на зміст інноваційної діяльності в даній організації, вибір джерел фінансування, рівень ризику та очікувану віддачу.
13. Дайте означення поняття „інноваційна діяльність”. Поясніть відмінності в означеннях та прокоментуйте їх.
14. Поясніть різницю між поняттями „інноваційний процес” та „інноваційна діяльність”.
15. Поясніть, хто може бути суб’єктами інноваційної діяльності?
16. Хто такі інноватори? Їх призначення?
17. Назвіть об’єкти інноваційної діяльності.
18. Поясніть різницю між інноваційною діяльністю та виробничою.
19. Охарактеризуйте поняття „сфера інноваційної діяльності”. Із яких частин вона складається?
20. Охарактеризуйте поняття „ринок новацій”.
21. Що є основним товаром на ринку новацій?
22. Яка різниця між інтелектуальною власністю та інтелектуальним продуктом?
23. Що є об’єктами права інтелектуальної власності?
24. Що є об’єктами права промислової власності?
25. Що є об’єктами авторського права?

26. Які ознаки властиві винаходу, комерційній таємниці, ноу-хау?
27. Охарактеризуйте поняття „комерційна таємниця” та „ноу-хау”.
28. Охарактеризуйте поняття „ринок інновацій”. Чому даний ринок завжди є конкурентним? В чому полягає суть конкурентності ринку інновацій?
29. Охарактеризуйте поняття „ринок інвестицій”. Назвіть об’єктів та суб’єктів ринку інвестицій.
30. Види інвестицій та їх характеристика.
31. Дайте означення поняття „інноваційна інфраструктура”? З яких інституцій вона складається?
32. Які основні завдання вирішує інноваційна інфраструктура?
33. Охарактеризуйте проблеми, що стоять перед Україною в питаннях формування ефективної інноваційної інфраструктури.

Тема 4. ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

1. Дайте означення поняття „інноваційний менеджмент”.
2. Назвіть та охарактеризуйте загальні й специфічні принципи інноваційного менеджменту.
3. Дайте характеристику інноваційному менеджменту як функціональній підсистемі менеджменту організації.
4. Дайте характеристику інноваційному менеджменту як виокремленій самостійній системі управління інноваціями.
5. Назвіть суб’єкти та об’єкти в системі інноваційного менеджменту.
6. Охарактеризуйте суть механізму управління в системі інноваційного менеджменту.
7. Дайте означення поняття „інноваційний потенціал” організації.
8. Дайте означення поняття „управління інноваційною діяльністю”.
9. Сформулюйте мету управління інноваційною діяльністю.
10. Назвіть основні стадії, що складають сферу управління інноваційною діяльністю.
11. Дайте означення поняття „конкурентні переваги” організації. Назвіть конкурентні переваги низького та високого рівнів та дайте їм характеристику.
12. Охарактеризуйте суть стратегічних та оперативних аспектів управління інноваційною діяльністю.
13. Які основні завдання вирішує стратегічне управління інноваційною діяльністю?
14. Які основні завдання вирішує оперативне управління інноваційною діяльністю?
15. Назвіть особливості управління інноваційною діяльністю в організації (на підприємстві).
16. Поясніть, чим відрізняється управління інноваційною діяльністю від управління виробничою діяльністю.

17. Що означає поняття „технологія управління” інноваційною діяльністю?
18. Назвіть загальні функції управління інноваційною діяльністю. В чому полягає відмінність застосування цих функцій?
19. Рішення в інноваційному менеджменті та їх суть.
20. Внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на прийняття рішень в інноваційному менеджменті.
21. У чому полягають особливості прийняття рішень в інноваційно-му менеджменті?
22. Дайте характеристику основним підходам до розробки та прийняття рішень в інноваційному менеджменті.
23. Назвіть основні види рішень в інноваційному менеджменті та дайте їм характеристику.
24. Охарактеризуйте процедуру прийняття рішень в інноваційному менеджменті та її основних етапів.
25. Яку мету має визначення критеріїв та обмежень, які використовуються при обґрунтуванні рішень в інноваційному менеджменті?
26. Які особисті риси повинен мати сучасний інноваційний менеджер? Відповідь обґрунтуйте.
27. Наведіть основні типи інноваційних менеджерів в залежності від психологічного аспекту особистості.
28. Які типи менеджерів доцільно застосовувати на нижчих, середніх та вищих рівнях управління інноваційною діяльністю?

Тема 5. ОСНОВНІ ТЕОРІЇ ГЕНЕРУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІДЕЙ

1. Дайте означення поняття „інноваційна ідея”.
2. Поясніть, які чинники спонукають підприємців до пошуку інноваційних ідей.
3. Назвіть традиційні джерела інноваційних ідей та дайте їм характеристику.
4. Назвіть специфічні джерела інноваційних ідей та дайте їм характеристику.
5. Поясніть, як виникають інноваційні ідеї?
6. Що означає поняття „генерування інноваційних ідей”?
7. Поясніть різницю між „інтуїцією” та „інсайтом”, які використовуються при генеруванні інноваційних ідей.
8. Назвіть та охарактеризуйте методи індивідуального творчого пошуку інноваційних ідей.
9. Назвіть та охарактеризуйте методи колективного творчого пошуку інноваційних ідей.
10. Назвіть та охарактеризуйте методи активізації творчого пошуку інноваційних ідей.
11. На яких аналогіях базується метод синектики?
12. Поясніть вислів „сформульована інноваційна ідея є гіпотезою”. Що це означає?

13. Дайте означення поняття „прогнозування інноваційної ідеї”.
14. Дайте означення поняття „прогноз”.
15. Назвіть основні методи прогнозування інноваційних ідей.
16. Дайте характеристику пошуковим прогнозам, нормативним прогнозам та прогнозам на основі аналізу тенденцій.
17. Дайте характеристику кількісним методам прогнозування інноваційних ідей.
18. Дайте характеристику якісним методам прогнозування інноваційних ідей.
19. Назвіть експертні методи прогнозування інноваційних ідей та дайте їм характеристику.
20. Що являє собою метод Дельфі?
21. Які методи використовуються для коротко-, середньо- та довго-строгового прогнозування? Дайте характеристику цих методів.
22. В чому полягає та як здійснюється техніко-економічне обґрунтування знайденої інноваційної ідеї?

Тема 6. МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

1. Дайте означення поняття „методологія інноваційного менеджменту”.
2. Що являють собою методи та прийоми інноваційного менеджменту?
3. Зробіть класифікацію методів і прийомів інноваційного менеджменту в залежності від предметного змісту інновацій.
4. Назвіть специфічні методи і прийоми, які використовуються для створення продуктових інновацій.
5. Назвіть основні етапи робіт зі створення продуктових інвестицій.
6. Що означає поняття „технологічність конструкції нового виробу”?
7. Яке значення має патентний пошук для розробки продуктових інновацій?
8. Які функції виконує пробний маркетинг в процесі розробки продуктових інновацій?
9. Охарактеризуйте суть, значення та етапи технічної підготовки виробництва нового виробу.
10. Дайте означення понять „бренд” та „брендинг”.
11. Якими шляхами реалізується брендинг?
12. Що означає поняття „фірмовий стиль організації”? Із яких складових він складається?
13. Охарактеризуйте складові поняття „фірмовий стиль організації”.
14. Яке значення має для організації успішна бренд-стратегія?
15. Назвіть специфічні методи і прийоми, які використовуються для створення процесних інновацій.
16. Назвіть мету, значення та види бенчмаркінгу.
17. Поясніть різницю між загальним та функціональним бенчмаркінгом. Назвіть основні кроки бенчмаркінгу.
18. Охарактеризуйте поняття „інжиніринг інновацій”.
19. Назвіть відмінності інжинірингу інновацій від продуктових інновацій.

20. Чим відрізняється поняття „інжиніринг інновацій” від поняття „продаж технологій”?
21. Охарактеризуйте поняття „реінжиніринг інновацій”. Назвіть основні види реінжинірингу та дайте їм характеристику.
22. На що може бути зорієнтований реінжиніринг? Охарактеризуйте-те суть цих напрямків.
23. Назвіть, які специфічні методи і прийоми характерні для створення ринкових інновацій.
24. Дайте означення поняття „інноваційний маркетинг інновацій”. Назвіть особливості інноваційного маркетингу.
25. Які спрямованості має інноваційний маркетинг?
26. Дайте означення понять „концепція маркетингу інновацій” та „маркетингова діяльність”.
27. Назвіть та дайте характеристику основних видів робіт, що складають маркетингову діяльність організації, яка займається розробкою та впровадженням інновацій.
28. Назвіть класифікації попиту споживачів на інновації? Дайте характеристику цих класифікацій.
29. Що являє собою ціновий метод управління інноваціями? З чого він складається?
30. Що являє собою цінова політика організації, яка займається розробкою та впровадженням інновацій? Якими факторами визначається ця політика? Які етапи вона охоплює?
31. Назвіть основні види цінової стратегії організації, яка займається розробкою і впровадженням інновацій. Дайте характеристику цим видам стратегій. Поясніть, коли доцільно їх застосовувати.
32. Дайте характеристику такому прийому інноваційного менеджменту, як фронтування ринку.
33. Які задачі вирішуються організацією при фронтуванні ринку?
34. Назвіть основні види робіт, які відносяться до фронтування ринку.
35. Які знижки з інноваційного товару може застосовувати розробник продуктових інновацій? Коли доцільно застосовувати ці знижки?
36. Охарактеризуйте суть операції „фронтування ринку” для страхових та банківських операцій.
37. Охарактеризуйте суть такого прийому інноваційного менеджменту, як мерджер.
38. Назвіть мету та форми здійснення операції „мерджер”.
39. Поясніть, чому виникає так звана синергія при здійсненні операції „мерджер”?
40. Що таке гудвіл? Як він розраховується?
41. Охарактеризуйте суть такого прийому інноваційного менеджменту, як франчайзинг.
42. Назвіть основні типи франчайзингу.
43. Які переваги несе застосування операції „франчайзинг” для франчайзоотримувача?

44. Поясніть, для чого потрібно здійснювати „ранжирування інформації” при застосування специфічних прийомів та методів в інноваційному менеджменті?
45. За якими рангами може здійснюватись ранжирування інформації при застосування специфічних прийомів та методів в інноваційному менеджменті?

Тема 7. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Назвіть причини, з яких держава стає головним суб'єктом управління інноваційною діяльністю.
2. Назвіть та охарактеризуйте основні форми державного управління інноваційною діяльністю.
3. Яка форма державного регулювання інноваційної діяльності є провідною в даний час?
4. Назвіть принципи, якими повинна керуватись держава при розробці цільових комплексних програм.
5. Мета державного регулювання інноваційної діяльності. Якими шляхами досягається ця мета?
6. Дайте означення поняття „державна інноваційна політика”. На яких принципах вона будується?
7. Назвіть та охарактеризуйте основні типи державної інноваційної політики. Зробіть їх порівняльний аналіз.
8. Які питання вирішують довгострокова та поточна державна інноваційна політика?
9. Класифікація галузей народного господарства України за рівнем конкурентоспроможності. Для яких цілей використовується ця класифікація?
10. Назвіть основні форми державної підтримки інноваційної діяльності в Україні.
11. Назвіть основні форми підтримки суб'єктів господарювання, що займаються інноваційною діяльністю в Україні.
12. З якою метою Україна, як держава, здійснює моніторинг стану справ з розвитку інноваційної діяльності. Назвіть основні показники, які підлягають моніторингу.
13. В який спосіб здійснюється підтримка інноваційної діяльності суб'єктів господарювання в країнах з розвинутою ринковою економікою?
14. Назвіть основні моделі інноваційного розвитку на рівні держав та зробіть їх порівняльний аналіз.
15. Суть та завдання інноваційної інфраструктури.
16. Охарактеризуйте інноваційну діяльність фірм-експлерентів, фірм-патієнтів, фірм-комутантів та фірм-віолентів.
17. Що являє собою венчурний бізнес? Назвіть форми венчурного бізнесу.
18. Поясніть механізм створення та функціонування венчурного капіталу.

19. У чому полягають особливості діяльності венчурних фірм?
20. Які, на вашу думку, чинники перешкоджають розвитку венчурного бізнесу в Україні?
21. У чому сутність бізнес-інкубаторів і які послуги вони можуть надавати?
22. Назвіть та охарактеризуйте види регіональних науково-технічних центрів та їх функції.
23. Охарактеризуйте сутність технопарків та їх завдання.
24. Назвіть основні види технопарків та охарактеризуйте напрямки їх діяльності.
25. Які вигоди можуть нести технопарки для населення, влади, навчальних закладів?
26. Що являють собою технополіси? Які вони виконують завдання?
27. Назвіть форми міжфірмової науково-технічної кооперації в інноваційних процесах та охарактеризуйте їх призначення та завдання.
28. Назвіть напрямки діяльності технологічно орієнтованих спільних підприємств.

Тема 8. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЇ

1. Дайте означення поняття „інноваційний розвиток організації”.
2. Поясніть, в чому полягає сутність управління інноваційним розвитком організації.
3. Охарактеризуйте поняття „стратегія розвитку” організації.
4. Назвіть основні етапи робіт з визначення стратегії розвитку організації.
5. Охарактеризуйте суть зовнішнього аналізу, який проводиться для оцінювання загального стану справ в даній галузі.
6. Що являють собою ключові фактори успіху в бізнесі?
7. Охарактеризуйте суть внутрішнього аналізу, який проводиться для оцінювання загального стану справ в даній галузі.
8. Що являють собою сильні та слабкі сторони організації?
9. Поясніть суть SWOT-аналізу.
10. Назвіть основні базові стратегії розвитку організації.
11. Назвіть стратегічні альтернативи для кожної із базових стратегій розвитку організації та поясніть їх зміст.
12. Дайте означення поняття „інноваційна стратегія організації”.
13. Дайте означення понять „інноваційний клімат” та „інноваційний потенціал організації”.
14. Поясніть, чим інноваційний потенціал організації відрізняється від виробничо-технічного потенціалу.
15. Наведіть методику оцінювання інноваційного потенціалу організації, яка базується на оцінюванні показників, що впливають на її інноваційний потенціал.

16. Наведіть методику оцінювання інноваційного потенціалу організації з використанням схем „ресурси-функції-проект”, „ресурси-проекти-функція”, „функції-проекти-ресурс”.
17. Наведіть методику обґрунтування вибору інноваційної стратегії організації за допомогою складання матриці SWOT-аналізу.
18. Наведіть методику обґрунтування вибору інноваційної стратегії організації залежно від інноваційних можливостей організації та її ринкової позиції.
19. Наведіть методику обґрунтування вибору інноваційної стратегії організації за допомогою складання матриці „ринок-продукт”.
20. Наведіть методику обґрунтування вибору інноваційної стратегії організації залежно від частки ринку, що її займає організація, та темпів розвитку галузі.
21. Наведіть методику обґрунтування вибору інноваційної стратегії організації залежно від факторів, що характерні для даної організації.
22. Назвіть основні види інноваційних стратегій та дайте їм характеристику.
23. Яким чином реалізується обрана базова інноваційна стратегія?
24. Який комплекс робіт потрібно виконати в організації, щоб реалізувати обрану інноваційну стратегію?
25. Дайте означення поняття „інноваційна політика організації”. Які завдання вона вирішує?
26. На яких принципах базується інноваційна політика організації?
27. Назвіть особливості інноваційної політики організації.
28. Назвіть основні типи інноваційної політики організації.
29. Які типи інноваційної політики організації характерні для наступальної інноваційної стратегії? В чому полягають основні завдання даних типів інноваційної політики?
30. Які типи інноваційної політики організації характерні для інноваційної стратегії стабілізації? В чому полягають основні завдання даних типів інноваційної політики?
31. Які типи інноваційної політики організації характерні для захисної інноваційної стратегії? Назвіть різновиди типів інноваційної політики.
32. Покажіть взаємозв'язок між елементами інноваційної політики у процесі реалізації інноваційної стратегії на різних стадіях життєвого циклу інновацій.
33. Наведіть приклади взаємодії між окремими функціональними службами організації в процесі реалізації інноваційної політики. Поясніть, від чого залежить суть цих взаємовідносин?

Тема 9. ПЛАНУВАННЯ ТА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. З якою метою здійснюється планування інноваційної діяльності?
2. Яку ключову задачу повинно вирішувати планування інноваційної діяльності?

3. Назвіть та дайте характеристику основним принципам планування інноваційної діяльності.
4. Дайте характеристику планам інноваційної діяльності за їх цільовою спрямованістю.
5. Із яких етапів складається процес планування інноваційної діяльності?
6. Назвіть основні системи планування інноваційної діяльності.
7. Назвіть основні поради, яких доцільно дотримуватись при розробці планів інноваційної діяльності.
8. Поясніть, в чому полягає суть продуктово-тематичного планування інноваційної діяльності та з яких робіт складається це планування.
9. Опишіть методику, за якою здійснюється порівняння варіантів технологічних процесів та вибір оптимального варіанта в процесі продуктово-тематичного планування інноваційної діяльності.
10. Дайте означення поняття „технологічна собівартість продукції”. З якою метою використовується цей показник?
11. Поясніть, в чому полягає планування організаційно-технічного розвитку організації.
12. Поясніть, в чому полягає суть техніко-економічного планування інноваційної діяльності та з яких робіт складається це планування.
13. Як розраховуються такі показники, що характеризують ефективність впровадження інновацій, як умовно-річна економія витрат; фактична економія витрат; річний економічний ефект?
14. Поясніть, в чому полягає суть оперативно-календарного планування інноваційної діяльності.
15. Наведіть методику техніко-економічного обґрунтування доцільності реалізації інновацій.
16. Для управління якими проектами застосовують графіки Ганта?
17. Охарактеризуйте сутність сіткових методів управління інноваційними проектами.
18. Що являє собою сітковий графік? Із яких елементів він складається?
19. Опишіть сутність методу управління за цілями, що використовується при оперативно-календарному плануванні інноваційної діяльності.
20. Опишіть сутність методу збалансованих показників, що використовується при оперативно-календарному плануванні інноваційної діяльності.
21. Назвіть основні джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні.
22. Дайте характеристику бюджетних ресурсів фінансування інноваційної діяльності.
23. Дайте характеристику коштам підприємств, що залучаються для фінансування інноваційної діяльності.
24. Дайте характеристику коштам спеціалізованих фондів, що залучаються для фінансування інноваційної діяльності.
25. Дайте характеристику іноземним коштам, що залучаються для фінансування інноваційної діяльності.

Тема 10. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ОРГАНІЗАЦІЇ

1. Суть та головне призначення організаційних структур управління інноваційною діяльністю.
2. Принципи побудови організаційних структур управління.
3. Яких порад доцільно дотримуватись при побудові організацій-них структур управління?
4. Назвіть відому вам неформальну класифікацію кадрів, що займаються інноваційною діяльністю.
5. Охарактеризуйте суть механістичного та органічного підходів при побудові організаційних структур управління інноваційною діяльністю.
6. Назвіть приклади організаційних структур, побудованих на ос-нові механістичного та органічного підходів.
7. Зробіть порівняльну характеристику лінійної, функціональної, ліній-но-функціональної та дивізійної структур управління. Назвіть пере-ваги та недоліки цих структур. В яких випадках доцільно використову-ва-ти ці структури управління інноваційною діяльністю?
8. Зробіть порівняльну характеристику програмних, програмно-цільових, матричних, багатовимірних та мережевих структур управління. Назвіть переваги та недоліки цих структур. В яких випадках доцільно використовувати ці структури управління інноваційною діяльністю?
9. Охарактеризуйте суть едхократичних структур управління інноваційною діяльністю. В яких випадках доцільно використовувати ці структури управління інноваційною діяльністю?
10. 1 Назвіть організаційні форми розробки та впровадження інновацій для імітаційної стратегії.
11. Назвіть організаційні форми розробки та впровадження інновацій для захисної та традиційної стратегій.
12. Поясніть, що являє собою внутрішнє підприємництво та бутлегерство. Чим відрізняється внутрішнє підприємництво від бутлегерства?
13. Опишіть організаційні форми розробки та впровадження інновацій для наступальної інноваційної стратегії.
14. Якими способами можуть створюватися ризикові підрозділи організацій? Поясніть різницю між цими способами.
15. Дайте означення поняття „мотивація”. Охарактеризуйте поняття „мотив” та „стимул”.
16. Що являє собою поняття „мотиваційний механізм” інноваційної діяльності? Як він формується?
17. Охарактеризуйте суть прямих та непрямих методів стимулювання інноваційної діяльності.
18. Що являє собою концепція партисипативного управління інноваційною діяльністю?

Тема 11. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ

1. Дайте означення поняття „інноваційний проект”. Назвіть особливості інноваційного проекту.
2. Назвіть основні види інноваційних проектів та дайте їм характеристику.
3. Поясніть різницю між повним та неповним інноваційними проектами.
4. Дайте характеристику учасникам інноваційного проекту. Які інтереси переслідує кожен з цих учасників?
5. Що являє собою концепція інноваційного проекту? Які чинники впливають на її формування? З яких етапів складається процес розробки концепції інноваційного проекту?
6. Дайте означення поняття „життєвий цикл інноваційного проекту”.
7. Назвіть та дайте характеристику основних фаз життєвого циклу інноваційного проекту за визначенням Програми розвитку ООН.
8. Назвіть та дайте характеристику основних фаз життєвого циклу інноваційного проекту за визначенням Світового банку.
9. Дайте характеристику фазі проектування інноваційного проекту за визначенням Світового банку. З яких частин складається ця фаза?
10. Поясніть, що таке скринінг? Наведіть загальну схему скринінгу.
11. Які види експертизи інноваційного проекту ви знаєте? Дайте характеристику видам експертизи.
12. Дайте характеристику фазі впровадження інноваційного проекту за визначенням Світового банку. З яких частин складається ця фаза?
13. Дайте означення поняття „управління інноваційним проектом”. З яких позицій можна розглядати управління інноваційним проектом?
14. Назвіть принципи управління інноваційним проектом.
15. Дайте характеристику двом основним стадіям управління інноваційним проектом.
16. Які чинники впливають на особливості управління інноваційним проектом?
17. Дайте характеристику видів інвестицій, які можуть залучатися до розробки та реалізації інноваційних проектів.
18. Назвіть основні джерела фінансування інноваційних проектів.
19. Дайте характеристику внутрішніх джерел фінансування інноваційних проектів.
20. Дайте характеристику залучених джерел фінансування інноваційних проектів.
21. Дайте характеристику позичкових джерел фінансування інноваційних проектів.
22. Поясніть суть лізингу, форфейтингу та франчайзингу як джерел фінансування інноваційних проектів.
23. Назвіть основних суб’єктів, що здійснюють фінансування інноваційних проектів.
24. У чому полягає стратегічне партнерство при реалізації інноваційного проекту?

25. Які основні заходи включаються в поняття „реалізація інноваційного проекту”?
26. Дайте означення поняття „управління реалізацією інноваційного проекту” та охарактеризуйте його складові.
27. Поясніть різницю між слабкою, збалансованою та твердою матрицею.
28. Як потрібно здійснювати формування проектної команди?
29. Назвіть риси, які повинен мати проектний менеджер.
30. Назвіть та дайте характеристику стадіям формування проектної команди.
31. Охарактеризуйте процес завершення інноваційного проекту.
32. Дайте означення поняття „ефективність інновацій”. На яких рівнях вона розраховується?
33. За якими критеріями здійснюється оцінювання результатів від реалізації інноваційного проекту?
34. Як здійснюється оцінювання економічної ефективності реалізації інноваційного проекту?
35. Які види економічної ефективності доцільно визначати при оцінюванні результатів реалізації інноваційного проекту?
36. Поясніть різницю понять „ефект” та „ефективність”.
37. Як розраховується економічний ефект від створення та впровадження нового інноваційного продукту?
38. За якими принципами доцільно оцінювати ефективність реальних інвестицій, вкладених в реалізацію інноваційного проекту?
39. Поясніть суть оцінювання ефективності інноваційного проекту за допомогою розрахунку чистого приведенного доходу.
40. Поясніть суть оцінювання ефективності інноваційного проекту за допомогою розрахунку індексу дохідності.
41. Поясніть суть оцінювання ефективності інноваційного проекту за допомогою розрахунку періоду окупності інвестицій.
42. Поясніть суть оцінювання ефективності інноваційного проекту за допомогою розрахунку внутрішньої норми дохідності інвестицій.

4. ПИТАННЯ ДЛЯ СКЛАДАННЯ ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Поясніть, чому в сучасних умовах економічний розвиток країни у значній мірі визначається здатністю її суб'єктів господарювання впроваджувати нові ідеї. Наведіть думку з цього приводу Й.Шумпетера.
2. Дайте характеристику понять „новація”, „нововведення”, „інновація”. Назвіть відмінності між поняттями „новація” та „інновація”. Наведіть визначення поняття „інновація” українським законодавством.
3. Дайте означення поняття „інноваційний лаг”. Охарактеризуйте інновації як явище, як процес та як вид діяльності. Назвіть функції інновацій та поясніть їх значення.
4. Назвіть класифікацію інновацій за Й.Шумпетером. Назвіть ознаки, за якими складаються сучасні класифікації інновацій. Дайте характеристику інновацій, запропоновану фахівцями Бостонської консалтингової групи.
5. Охарактеризуйте види інновацій за формою реалізації (предметним змістом), за глибиною внесених змін (за ступенем значущості), за змістом та за місцем використання в організації.
6. Охарактеризуйте види інновацій за інтенсивністю інноваційних змін (ступенем оновлення виробництва), за причинами виникнення, за рівнем новизни, за ступенем впливу на технологічне середовище.
7. Життєвий цикл інновації: суть, етапи. Крива життєвого циклу інновації та її відмінність від кривої життєвого циклу товару. Період створення інновацій. Інноваційний цикл. Який етап створення інновації є визначальним і забезпечує ефективність її впровадження?
8. Дифузія інновацій. S-подібна логістична крива дифузії інновації. Поясніть суть відрізків та точок перегинання S-подібної логістичної кривої дифузії інновацій. Яке практичне значення для менеджера має S-подібна логістична крива? Інноваційний ланцюг.
9. Основні джерела економічного розвитку країн. Екстенсивний, інтенсивний і інноваційний типи економічного розвитку країн та їх характеристика.
10. Особливості та показники оцінювання інноваційного типу розвитку країн. Поясніть, що означає показник „індекс інновацій”? Які країни складають так зване „технологічне ядро”? Що потрібно зробити, щоб підвищити здатність економіки України до інноваційного розвитку?
11. Значення інноваційного чинника для розвитку організації. Особливості впровадження інновацій великими та дрібними фірмами. S-подібна крива розвитку організації.
12. Назвіть симптоми, які можуть свідчити про необхідність впровадження інновацій організацією. Охарактеризуйте інноваційну активність українських підприємств та назвіть шляхи її підвищення.
13. Теорії циклічних економічних криз К.Маркса, А.Гельфанда, Я ван Гельдерена, М.Туган-Барановського: суть, причини циклічності. Загальні та відмінні риси зазначених теорій.
14. Теорія довгих хвиль в економіці М.Кондратьєва та її значення. Висхідні та нисхідні хвилі. Причини виникнення довгих хвиль в економіці. Види

рівноваг в економіці. Закономірності, характерні для довгих хвиль в економіці.

15. Теорія інноваційного розвитку Й.Шумпетера: суть, основні положення. Кластери: суть, причини виникнення. Розбіжності в думках вчених щодо окремих положень теорії Й.Шумпетера.
16. Внесок Г.Менша в теорію інноваційного розвитку Й.Шумпетера. Поясніть, що, на думку Г.Менша, є генератором появи базисних інвестицій. Охарактеризуйте суть гіпотези дискретості технічного розвитку.
17. Внесок Д.Львова, С.Глазьева та Р.Фостера в теорію інноваційного розвитку Й.Шумпетера. Поясніть, в чому полягає суть технологічного розриву, який виникає в ході переходу від однієї технології до іншої.
18. Еволюційно-інституціональні теорії економічного розвитку. Концепція технічного детемінізму Дж.-К.Гелбрейта, Концепція індустріально-технорлократичного суспільства Д.Белла. Зверніть увагу на відмінностях в цих теоріях.
19. Еволюційно-інституціональні теорії економічного розвитку. Концепція гармонійної економіки Ф.Перру. Концепція економічної інтеграції Г.К.Мюрдаля.
20. Теорії управління знаннями як основи інноваційного розвитку. Теорія інтелектуальної технології Ф.А.Хайєка. Теорія інформаційної економіки та підприємницького суспільства Пітера Друкера. Зверніть увагу на відмінність в цих теоріях.
21. Дайте означення поняття „парадигма”. Суть теорій економічного розвитку, які базуються на технологічній, техніко-економічній та техно-соціо-економічній парадигмах. Синергія. Поясніть, яку парадигму знань повинна застосовувати Україна для пришвидчення свого економічного розвитку.
22. Інноваційний процес з точки зору послідовно-паралельного ходу виконання робіт. Зміст окремих стадій інноваційного процесу. Детальніше зупиниться на стадії виробництва та комерціалізації нового продукту.
23. Інноваційний процес як сукупність стадій інноваційного циклу інновації (включаючи дифузію нововведень) та як процес фінансування і інвестування інновацій. Оцінювання витрат, необхідних для розробки інновації.
24. Дайте характеристику моделі інноваційного процесу на макрорівні. Поясніть, якими способами здійснюється дифузія нововведень? Що таке трансфер нововведень? Якими шляхами він здійснюється?
25. Опишіть модель інноваційного процесу в окремій організації. Визначіть вплив стадії інноваційного процесу на зміст інноваційної діяльності, вибір джерел фінансування, рівень ризику та очікувану віддачу інновації.
26. Дайте означення поняття „інноваційна діяльність”. Назвіть об’єктів та суб’єктів інноваційної діяльності. Поясніть, хто такі є інноватори.
27. Охарактеризуйте суттєві особливості інноваційної діяльності, характерні для організації, та її відмінності від виробничої.

28. Дайте означення поняття „сфера інноваційної діяльності”. Із яких частин вона скла-дається? Ринок новацій. Поясніть, чим відрізняються поняття „інтелектуальний продукт” від „об’єкт права інтелектуальної власності”.
29. Дайте характеристику понять: об’єкт права промислової власності, об’єкт авторського права, комерційна таємниця, ноу-хау. В яких випадках доцільно використовувати за-значені способи захисту інтелектуального продукту.
30. Ринок інновацій. Суть чистої конкуренції нововведень. Ринок інвестицій. Об’єкти та суб’єкти інвестиційної діяльності. Охарактеризуйте основні види інвестицій.
31. Інноваційна інфраструктура та її елементи. Завдання інноваційної структури. Які проблеми стоять перед Україною по створенню ефективної інноваційної структури?
32. Дайте означення поняття „інноваційний менеджмент”. Охарактеризуйте його загальні та специфічні. Назвіть задачі, що стоять перед інноваційним менеджментом.
33. Охарактеризуйте сутність інноваційного менеджменту з погляду функціональної підсистеми загального менеджменту та з погляду виокремленої системи управління інноваційними процесами в організації.
34. Суть управління інноваційною діяльністю? Основні стадії робіт, види управління. „Конкурентні переваги” організації. Ранги конкурентних переваг. Відмінності управління інноваційної діяльності від управління виробничою діяльністю.
35. Рішення в інноваційному менеджменті: суть, чинники, що впливають на прийняття рішень, особливості. Основні підходи до прийняття рішень та їх характеристика. Процедура прийняття рішень.
36. Назвіть риси особистості, які повинен мати інноваційний менеджер. Охарактеризуй-те основні типи інноваційних менеджерів. Основні методи прийняття рішень (або основні види рішень) в інноваційному менеджменті.
37. Що таке інноваційна ідея? Які чинники викликають пошук інноваційних ідей? Назвіть традиційні джерела інноваційних ідей.
38. Назвіть та дайте характеристику джерелам інноваційних джерел (за П.Друкером).
39. Назвіть та дайте характеристику методам індивідуального творчого пошуку інноваційних ідей.
40. Назвіть та дайте характеристику методам колективного творчого пошуку інноваційних ідей.
41. Назвіть та дайте характеристику методам активізації пошуку інноваційних ідей.
42. Назвіть та дайте характеристику основним методам прогнозування інноваційних ідей за цільовою та якісною ознаками.
43. Назвіть та дайте характеристику основним методам прогнозування інноваційних ідей в середньо- та довгостроковому періоді.
44. Дайте загальну характеристику специфічним методам та прийомам інноваційного менеджменту.

45. Основні етапи робіт (методологія) створення продуктових інновацій. Розробка концепції товару, розробка та створення дослідного зразка, забезпечення технологічності конструкції, пробний маркетинг.
46. Охарактеризуйте суть, значення та етапи технічної підготовки виробництва нового виробу.
47. Охарактеризуйте поняття „брендінг”, „бренд”, „фірмовий стиль та його складові” „бренд-стратегія”. Яке значення має ефективна бренд-стратегія для успішного просування інновації на ринок.
48. Методологія створення процесних інновацій. Бенчмаркінг інновацій. Назвіть види, мету бенчмаркінгу інновацій та основні крики його застосування.
49. Суть, значення, особливості (відмінності) інжинірингу та реінжинірингу інновацій. Відмінність між поняттями „інжинірингові послуги” та „продаж технологій”. Види та принципи реінжинірингу.
50. Маркетинг інновацій. Які основні спрямованості має маркетинг інновацій? Зверніть увагу на класифікації попиту на інновації.
51. Ціновий метод (прийом) інноваційного менеджменту. Детальніше зупиніться на таких поняттях, як цінова політика, стратегія ціноутворення, цінова тактика. Наведіть приклади прийомів цінової тактики
52. Фронтування ринку, мерджер та франчайзинг. Ранжування інформації. Основні фо-рми здійснення операції мерджер. Чому виникає „синергія” при проведенні операції мерджер. Суть та переваги франчайзингу.
53. Державне регулювання інноваційною діяльністю: суть, причини, форми, мета. Принципи формування цільових-комплексних програм інноваційного розвитку на рівні держави.
54. Державна інноваційна політика: суть, принципи, типи. Довгострокова та поточна інноваційна політика: суть, завдання.
55. Характеристика галузей в залежності від конкурентоздатності.. Основні форми державної підтримки інноваційної діяльності в Україні та зарубіжних країнах.
56. Моделі інноваційного розвитку держав та їх характеристика. Проблеми для України.
57. Ринкові суб’єкти інноваційної діяльності. Фірми-експлеренти, пацієнти, комутанти, віоленти. Венчурний бізнес. Венчурні фонди. Венчурні фірми. Механізм функціонування вен-чурного капіталу.
58. Ринкові суб’єкти інноваційної діяльності: бізнес-інкубатори, інноваційні центри, регіональні наукові центри, технопарки, технополіси, науково-технічні альянси тощо: суть, призначення.
59. Методологія розробки інноваційної стратегії організації. Інноваційний розвиток організації. Інноваційна стратегія: суть, етапи розробки, матриця SWOT-аналізу. Виробничо-технічний та інноваційний потенціал організації. Методики визначення інноваційного потенціалу організації та їх застосування.
60. Основні інноваційні стратегії розвитку організації та їх характеристика. Інноваційні стратегії: - наступальна; захисна; імітаційна; залежна стратегія;

традиційна; стратегія за „нагодою”: суть, характеристика. Матриці вибору інноваційної стратегії: види, характеристика, сфери застосування.

61. Інноваційна політика організації: суть, принципи, типи. Інноваційна політика організації: суть, принципи, складові, завдання. Основні типи інноваційної політики та їх відповідність базовим інноваційним стратегіям організації. Приклади взаємодії між окремими функціональними службами організації в процесі реалізації інноваційної політики.
62. Плаунвання інноваційної діяльності в організації. Суть, задачі, функції, принципи планування інноваційної діяльності. Стратегічне, поточне та оперативне планування. Фази та системи планування інноваційної діяльності.
63. Продуктово-тематичне планування інноваційної діяльності. Продуктове планування інноваційної діяльності: суть, склад робіт. Формування оптимальної структури асортименту організації.
64. Планування організаційно-технічного розвитку підприємства. Планування розробки та впровадження технологічних процесів. Вибір оптимального варіанта технологічного процесу.
65. Техніко-економічне планування інноваційної діяльності. Техніко-економічне планування інноваційної діяльності: суть, основні задачі. Розрахунок умовно-річної економії витрат та впровадження інновацій, фактичної економії витрат та річного економічного ефекту.
66. Оперативно-календарне планування інноваційної діяльності. Оперативно-календарне планування інноваційної діяльності: суть, задачі. Суть та сфери застосування лінійних графіків, сіткових графіків, методу управління за цілями та методу збалансованих показників як способів здійснення оперативно-календарного планування.
67. Фінансування інноваційної діяльності. Характеристика бюджетних ресурсів, коштів підприємств, коштів спеціалізованих фондів та іноземних приватних інвесторів, що залучаються для фінансування інноваційної діяльності. Інвестиційний лізинг та селенг. Форфейтинг. Венчурні фонди. „Бізнес-янгели”.
68. Організаційні структури управління інноваційною діяльністю: суть, призначення, принципи побудови. Підбір виконавців та розподіл праці між ними. Механічні та органічні оргструктури: суть, види.
69. Механістичні організаційні структури: лінійна, функціональна, лінійно-функціональна, дивізійна: суть, призначення, переваги та недоліки.
70. Органічні організаційні структури: програмні, етапно-фазові, програмно-цільові, матричні, мережеві: суть, призначення. Едхократичні оргструктури.
71. Організаційні форми реалізації інновацій в межах імітаційної стратегії: види, характеристика.
72. Організаційні форми реалізації інновацій в межах захисної та традиційної стратегій: види, характеристика. Інтрапренерство. Бутлегерство.
73. Мотивація інноваційної діяльності. Мотиви. Стимули. Мотиваційний механізм: суть, основи формування. Методи стимулювання інноваційної діяльності прямої та непрямої дії, матеріальні та нематеріальні.

74. Суть концепції партисипативного управління інноваційною діяльністю. Гуртки якості. Інтрапренерство: суть, умови застосування.
75. Форми стимулювання топ-менеджерів за активізацію інноваційної діяльності. Фіксована та змінна частина винагороди. Відносні та абсолютні показники стимулювання. „Золотий парашут”. „Компенсаційний пакет”.
76. Суть та методи стимулювання виконавців, що займаються інноваційною діяльністю
77. Інноваційні проекти: суть, види структура. Проект як форма управління та як ком-плект документів. Інноваційні проекти: суть, види, структура. Учасники інноваційного проекту. Концепція інноваційного проекту та етапи її розробки.
78. Життєвий цикл інноваційного проекту. Життєвий цикл проекту за програмою роз-витку ООН. Життєвий цикл проекту за класифікацією Світового банку. Фаза проектування проекту та її складові. Скринінг. Процедура оцінювання здійсності проекту. Екпертиза проекту. Фаза впровадження проекту.
79. Управління інноваційним проектом. Управління проектом як система функцій, як процес прийняття рішень та як організаційна структура. Принципи, стадії та особливості управління інноваційним проектом.
80. Фінансування інноваційних проектів. Джерела фінансування проектів: власні, залучені та позичкові. Позика. Кредит. Лізинг.Форфейтинг. Франчайзинг. Венчурні фонди.
81. Управління реалізацією інноваційного проекту. Структурування (планування) та бюджетування проекту. Контроль та регулювання розвитку проекту. Створення організаційних структур. Види матриць як форми управління. Стадії формування проектної команди. Функції проектного менеджера. Процес завершення проекту.
82. Оцінювання ефективності інноваційного проекту. Ефективність інновацій: суть, критерії. Економічна ефективність інновацій: суть, види. Ефект. Ефективність за розрахунковий період. Річна ефективність. Способи розрахунку економічної ефективності інноваційного проекту.

5. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Концепти інноваційного розвитку підприємництва / за заг. ред. д.е.н., проф. Храпкіної В. В.; Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ, 2018. 263 с.
2. Геєць В. М. Інституційна обумовленість інноваційних процесів. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за ред. В.М. Геєця. Київ : НАН України, 2015. С. 22–35.
3. Сорочак О. З., Квак С. А. Матрична модель вибору інноваційно-інвестиційної стратегії промислових підприємств. Детермінанти соціально-економічного розвитку України в умовах трансформаційних зрушень. За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. П. Ільчука. Чернігів. ЧНТУ, 2018 р. 500 с.
4. Гуторов О.І., Ярута М.Ю., Сисоєва С.І. Економіка та організація інноваційної діяльності. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків. 2019. 227 с.
5. Краус Н. М. Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку. Київ: Аграр Медіа Груп, 2019. 492 с.
6. Козловський В.О., Лесько О.Й. Бізнес-планування. Вінниця: ВНТУ.2005.189 с.
7. Саблук П.Т. Наукове обґрунтування інноваційного розвитку в аграрній сфері. Економіка АПК. 2021. № 6. С. 16.
8. Kozlovskiy, S., Syniehub, P., Kozlovskiy, A., Lavrov, R. (2022), Intellectual capital management of the business community based on the neuro-fuzzy hybrid system, Neuro-Fuzzy Modeling Techniques in Economics, Vol. 11, pp. 25-47.
9. Денисенко М. П., Юринець З. В., Юринець Р. В., Кохан М. О. Конкурентоспроможність підприємництва в умовах інноваційно-інвестиційної модернізації економіки. Економіка і держава. 2020. Вип. 4. С. 19-24.
10. Кузьома В. В., Павлюк С. І. Якість продукції як вирішальний фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Бізнесінформ. 2020. № 12. С. 252- 258.
11. Viktoriya Onegina, Nikolay Megits , Olha Kravchenko , Yuliia Kravchenko. Price transmission in milk supply chain in ukraine. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal Vol. 8, No. 1, 2022. pp. 153-171. <http://are-journal.com>
12. Методика розрахунку показників інноваційної діяльності підприємств, затверджена наказом Держстату від 30 вересня 2021 року № 248. URL: http://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/248/248.pdf
13. Атаманчук З. А., Вірна А. О. Проблеми інноваційного розвитку економіки України в умовах глобальної конкуренції. Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 23-24 вересня 2022 року). Одеса. 2022. С. 52-54.

14. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text>
15. Підкамінний І. М. Системні фактори впливу на інноваційний розвиток. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=480>
16. Козік В. А. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності підприємств в Україні. URL : http://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/10_kozik.htm.
17. Улянова Л., Чайка Ю. Інноваційні аспекти сталого розвитку економіки України. Економічний аналіз. 2021 рік. Том 31. № 1. С. 218-226.

Додаткова література:

1. Yousuf, A., Kozlovskyi, S., Leroux, J.M., Rauf, A., Felfoldi, J. (2022). How does strategic flexibility make a difference for companies? An example of the Hungarian food industry, *Problems and Perspectives in Management*, Vol. 20(3), pp. 374-386.
2. Mazur, H., Burkina, N., Popovskyi, Y., Vasylenko, N., Zaiachkovskyi, V., Lavrov, R., Kozlovskyi, S. (2023), *Customer Classification and Decision Making in the Digital Economy based on Scoring Models*, *WSEAS Transactions on Business and Economics*, Vol. 20, pp. 800-814.
3. Бочарова Ю.Г. Розвиток інноваційної інфраструктури національної економіки: теорія та практика. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Вищий навчальний заклад «Університет імені Альфреда Нобеля». Дніпро, 2019.с. 530.
4. Гринькевич О. С., Квас С. А. Аналіз інноваційної діяльності підприємств з використанням міжнародних і національних індикаторів. Формування ринкової економіки в Україні. 2020. Вип. 42 С.51-62.
5. Готра В.В. Організаційно-економічні аспекти формування інтегрованого інноваційного підприємництва в сучасних умовах/ Синяньська Я. М., Куцкевич К. / Вісник Київського національного університету технологій та дизайну, Серія Економічні науки № 5 (139), 2019 р, с. 59-67.
6. Данило С.І. Ефективність інновацій в роздрібній торгівлі. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2019. Вип. 3 (137). С. 50—53.
7. Spitz K., Trudinger J., Orr M. *Enterprise riskmanagement. Environmental Social Governance*. ImprintCRC Press. 2022. 236.
8. Hotra V. *Innovative - creative development of entrepreneurship. Collective monograph*. Vilnius, Lithuania: VSL Vilniaus kolegija/ University of Applied sciences, 2020. 220p.
9. Hotra V., Ilnatko M. *Ensuring growth of competitiveness the agricultural production by optimization of innovation processes. Management of innovative development the economic entities: collective monograph*. Higher school of Social and Economic. Przeworsk: Wydawnictwo i Drukarnia Nova Sandec, 2018. Vol.2. 260p.

10. Hotra V., Ihnatko M. Features of innovative development of ukrainian agroundustrial produktion management. Scientific development and achievements. London, United Kingdom: Sciemcee Publishing, 2018. 460p.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Президент України [Електронний ресурс]. URL: www.president.gov.ua.
2. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. URL: www.rada.gov.ua.
3. Кабінет міністрів України [Електронний ресурс]. URL: www.kmu.gov.ua.
4. Міністерство економіки України [Електронний ресурс]. URL: www.me.gov.ua.
5. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. URL: <http://minfin.kmu.gov.ua>.

Козловський Сергій Володимирович

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи з дисципліни
«Економіка та організація інноваційної діяльності»
для здобувачів ступеню вищої освіти «бакалавр»,
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» та
07 «Управління та адміністрування», спеціальностей 051 «Економіка», 076
«Підприємництво та торгівля», освітніх програм «Бізнес-економіка»,
«Підприємництво. Інтернет-трейдинг. Туристичний бізнес»
денної та заочної форми навчання

Оригінал-макет підготовлений автором

Підписано до друку _____р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум.-друк. арк. 1,8. Обл.-вид. арк. 1,5.
Наклад 100 прим. Зам. № ____.

Донецький національний університету імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21